

Filmfakta

Ämne: Historia

Ålder: Från 13 år (H, Gy)

Speltid: 16 minuter

Svenskt tal med svensk text som tillval

Produktion: Kunskapsmedia AB, 2016

Syfte/strävansmål

- Att lära sig om hur första världskriget påverkade Sverige och starta en diskussion kring hur neutralt Sverige var under kriget

Undervisningen ska behandla följande innehåll enligt läroplan

Historia (högstadiet)

- Nationalism och olika former av demokrati och diktatur i Europa och i andra delar av världen.
- De båda världskrigen, deras orsaker och följder. Förtryck, folkfördrivningar och folkmord. Förintelsen och Gulag.
- Demokratisering i Sverige. Bildandet av politiska partier, nya folkrörelser, till exempel kvinnorörelsen, och kampen för allmän rösträtt för kvinnor och män. Kontinuitet och förändring i synen på kön, jämställdhet och sexualitet.
- Exempel på hur 1800- och 1900-talet kan avläsas i våra dagar genom traditioner, namn, språkliga uttryck, byggnader, städer och gränser.
- Hur historia kan användas för att förstå hur den tid som människor lever i påverkar deras villkor och värderingar.

Historia (gymnasiet)

"Undervisningen i ämnet historia ska syfta till att eleverna breddar, fördjupar och utvecklar sitt historiemedvetande genom kunskaper om det förflutna, förmåga att använda historisk metod och förståelse av hur historia används."

Produktion: © Kunskapsmedia AB, Sverige
© Kunskapsmedia MMXVI
Filmnr: 1688KM

STUDIEHANDLEDNING

Första världskriget i Sverige

Filmens innehåll

Morgonen den 2:a augusti 1914 ringer kyrkklockor över hela Sverige. Signalen för att det första världskriget har brutit ut. Alla värnpliktiga män kallas in och civilförsvaret aktiveras.

Snart förklarar den svenska regeringen att landet ska vara neutralt i kriget, alltså icke krigförande. Men även om Sverige inte var en krigförande part, påverkades ändå hela samhället av att första världskriget pågick. Vi lär oss om ransoneringsskort, gulaschbaroner och varför stadsminister Hammarskjöld fick öknamnet "Hungerskjöld". Var egentligen Sverige och svenskarna så neutrala under första världskriget som vi tror?

Kapitel:

- Inledning (00:00 – 03:43)
- Sveriges inrikespolitik (03:44 – 12:04)
- Sveriges utrikespolitik och neutralitet (12:05 – SLUT)

Första världskriget i Sverige

Innan filmen

Vad vet vi?

Läs inledningstexten för eleverna. Låt dem först enskilt fundera på vad de tror att filmen handlar om. Sedan pratar de i par och delar tankar med varandra. Till sist delar hela gruppen med sig av vad de tror filmen handlar om. Skriv gärna ner vad eleverna säger och ha som underlag för vidare diskussion efter filmen. Kanske är det någon som har släkting som deltog på något sätt under första världskriget?

Gissa ordet

Låt eleverna först själva och sedan i par försöka förklara följande begrepp:

Neutralitetsprincipen	Import
Inrikes	Export
Utrikes	Ransonering
Värnplikt	Antisemitism
Förbund	Bojkott
Terrorist	Blockad

Diskussionsfrågor

Innan ni startar en diskussion kring filmen i gruppen är det viktigt att läraren/ledaren funderar igenom hur man ska hantera diskussionen och svaren. Dela gärna upp gruppen i mindre grupper och låt deltagarna först skriva ned sina svar.

Diskussionsfrågorna nedan är indelade enligt kapitel i filmen.

Inledning (00:00 – 03:43)

- Vilken händelse var det som utlöste det första världskriget?
- Sverige var ett neutralt land, vad innebar det?
- Hur kommer det sig att flera länder drogs in i kriget när det egentligen bara handlade om Österrike-Ungern och Serbien?
- Hur blev Ryssland Sovjetunionen?
- Vilka länder ingick i de två olika sidorna, Centralmakterna och Ententen?

Sveriges inrikespolitik (03:44 – 12:04)

- Vad beslutades under det s.k. "Trekungamötet" i Malmö 1914?
- Vilka olika "krafter" hade stora meningsskiljaktigheter om bl.a. försvaret?
- Beskriv Sveriges ekonomi och befolkningens situation innan och under kriget.
- Varför börjar judarna ogillas i samhället?
- Sverige har flera olika regeringar under ett decennium före, under och efter kriget. Berätta vilka olika sidor som styrde Sverige och på vilka olika sätt de styrde.
- Vad var "Spanska sjukan" för någonting?

Sveriges utrikespolitik och neutralitet (12:05 – SLUT)

- När Sverige förklarar sig själva neutrala (men fortsätter sälja varor till Tyskland) så blir såväl Storbritannien som Ryssland negativa mot Sveriges hållning. Vilka konsekvenser leder det svenska beslutet till?
- Tyskland ber Sverige om hjälp i kriget på vissa punkter. Vad är det som tyskarna behöver hjälp med och hur svarar Sverige?
- Vilka stora förändringar sker i svenska samhället efter krigsslutet?

Första världskriget i Sverige

Efter filmen

Analysera

Gör tillsammans med eleverna en analysmodell där ni diskuterar orsaker (varför bröt kriget ut?) och konsekvenser (vad ledde kriget till?) till första världskriget.

Jobba vidare

Tidslinje

Tillverka en tidslinje där eleverna får välja de händelser som de anser ha stor betydelse före, under och efter kriget. Be dem också att motivera sina val.

Kungen i politiken?

Av tradition brukar inte svenska kungen lägga sig i vare sig inrikes-, eller utrikespolitiska frågor men det sker under första världskriget. Varför vill inte politiker att Kungen lägger sig i politiska debatten? Hur har nuvarande Kung Carl XVI Gustaf lyckats hålla sig ifrån det politiska klimatet? Diskutera i klassen.

Jämför med idag

Vilka likheter och skillnader kan du se om du jämför dåtidens invandrarfientliga politik med dagens omdebatterade politik? Diskutera tillsammans i klassen.

Kartan ritas om

Titta på en Europakarta som visar världsdelen innan kriget och en som visar efter kriget. Resonera tillsammans i klassen kring vad som skett på kartan och motivera också varför det förändrats.

Fördjupning i första världskriget

Klassen delas upp i mindre grupper. Varje grupp formulerar en frågeställning (eller väljer en nedan) som de vill fördjupa sig i och göra ett arbete kring.

Till exempel:

- Ta reda på mer om den händelse som var den utlösande faktorn för att starta det första världskriget. Vilka personer och länder var egentligen involverade? Hur kunde händelsen leda till ett helt världskrig?
- Fanns det andra neutrala länder i Europa förutom Sverige? Hur agerade de länderna under första kriget?
- Ta reda på mer om det finska inbördeskriget som också bröt ut under första världskriget. Vilken slags konflikt var det och varför reste svenskar dit för att strida?
- Hur såg livet ut för folket i Sverige under första världskriget? Hur var vardagen för en genomsnittlig svensk och hur såg samhällsklasserna ut?
- Första världskriget ses som ett av de allra blodigaste krigen med många döda. Varför var just det första världskriget så brutalt?
- Hur ser man idag på Sveriges roll under kriget?

Gruppen presenterar sitt arbete inför klassen som en redovisning, en hemsida, en presentation, webbsida eller blogg. Efter presentationen diskuterar klassen kring arbetets innehåll.

